

Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)
t.a.v. de heer Van Straalen en de heer Van Zijl
Postbus 7259
2701 AG ZOETERMEER

Datum **- 6 SEP. 2013**
Betreft herziening kwalificatiestructuur

Geachte heer Van Straalen en heer Van Zijl,

Hierbij reageer ik op uw brief van 3 juli jl., waarbij u mij een voortgangsrapportage herziening kwalificatiestructuur heeft aangeboden. Zoals u in de voortgangsrapportage concludeert, zijn er thema's in verband met het model kwalificatiedossiers en het toetsingskader, die nog nadere discussie en uitwerking behoeven.

Mijn departement heeft daarom het initiatief genomen om genoemde thema's nader uit te werken in bijeenkomsten voor inhoudelijke en onderwijskundige experts vanuit het onderwijs, het bedrijfsleven, SBB, inspectie, OCW en EZ. De (door een onafhankelijk voorzitter geleide) bijeenkomsten zijn tot dusver gericht op de "structuur" van de herziening (de ontwerp-eisen), dus de thema's die het model kwalificatiedossiers (en instructie), het toetsingskader en de "architectuur" van de gehele kwalificatiestructuur raken.

In de themabijeenkomsten van 8 en 18 juli jl., waar genodigden zonder last en ruggenspraak stevig over de thema's hebben gediscussieerd, zijn gezamenlijke ideeën voor oplossingsrichtingen ontstaan. Deze vormen voor mij de basis voor een aanscherping van de herzieningsoperatie. Een verslag van deze bijeenkomsten is als bijlage bij deze brief opgenomen.

Sommige thema's in relatie tot de kwalificatiestructuur zijn niet volledig besproken of vergen nog nadere uitwerking. Daarom zijn nog twee themabijeenkomsten gepland, waarvan er één 2 september jl. heeft plaats gevonden, en de tweede op 10 september a.s. zal plaatsvinden (met dezelfde personen die aanwezig waren tijdens de eerste twee themabijeenkomsten).

Ten minste de volgende thema's komen daarin aan de orde:

- examinering en diplomering (registratie examenuitslag, tekst op diploma/resultatenlijst, dekkingsgraad examens, vrijstellingen);
- implementatie bij mbo-scholen, servicedocumenten/toelichting op herziene kwalificatiedossiers voor mbo-scholen en leerbedrijven;
- beroepspraktijkvorming in relatie tot basis-, profiel -en keuzedeel;
- beroepsgerichte eisen aan moderne vreemde talen.

Ook uit deze themabijeenkomsten kunnen aanscherpingen van de opdracht voortkomen.

**Beroepsonderwijs en
Volwasseneneducatie**
IPC 2150

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

L. van den Berg

T +31 6 15 03 80 62
l.vandenberg@minocw.nl

Onze referentie

533537

Uw brief van

03 juli 2013

Uw referentie

ju13-0854mr/BES_Alg

Bijlage

Verslag themabijeenkomsten
8 en 18 juli

Aanscherping opdracht herziening kwalificatiestructuur

De thema's, die aan de orde kwamen in de bijeenkomsten van 8 en 18 juli jl., betreffen:

1. Examineisen
2. Keuzedelen
3. Kennis en vaardigheden
4. Moderne vreemde talen
5. Entreeopleidingen
6. Verbreding kwalificatiedossiers op niveau 2 en niveau 4

Ik zal de aanscherping van de opdracht aan SBB aan de hand van deze thema's toelichten.

Ad 1. Examineisen

De in een kwalificatiedossier aangegeven kwalificatie-eisen definiëren aan welke inhoudelijke eisen een student aan het einde van zijn mbo-opleiding (als beginnend beroepsbeoefenaar) moet voldoen. Deze kwalificatie-eisen vormen de inhoudelijke onderwijs- en examineisen voor opleidingen gericht op de betreffende kwalificatie. Om meer houvast voor de instellingen te realiseren in de vertaling van de kwalificatie-eisen naar examinering zijn in de herziene kwalificatiedossiers de zogenaamde kenmerkende beroepssituaties geïntroduceerd. Doordat de kenmerkende beroepssituaties onderdeel zijn van het dossier, ontstaat echter de suggestie dat bepaalde onderdelen van het dossier zwaarwegender zijn dan andere onderdelen.

Op grond van de themabijeenkomsten heb ik daarom besloten dat de kenmerkende beroepssituaties niet in de herziene kwalificatiedossiers worden beschreven en daarmee dus niet in het model kwalificatiedossiers worden opgenomen. Ik vraag u het model, instructie en toetsingskader hierop aan te passen.

De kenmerkende beroepssituaties kunnen wel gebruikt worden als handreiking voor mbo-scholen bij genoemde vertaling naar onderwijs en examinering. Hierover kunnen afspraken gemaakt worden tussen onderwijs en bedrijfsleven en deze kunnen worden vastgelegd in servicedocumenten. Deze servicedocumenten maken geen deel uit van het kwalificatiedossier en worden dus niet vastgesteld door OCW.

Ik vraag u een voorstel te doen voor de organisatie en inrichting van nader overleg daarover met als resultaat de totstandkoming van betreffende servicedocumenten.

Onderdeel van de huidige kwalificatiedossiers is de bouwsteen 'prestatie-indicatoren'. In de herziene kwalificatiestructuur heet deze bouwsteen 'gedrag'. Aangezien onderwijs en bedrijfsleven gewend zijn aan het werken met 'prestatie-indicatoren', vraag ik u deze term in stand te laten.

Ad 2. Keuzedelen

Keuzedelen zijn een waardevolle aanvulling op het kwalificatiedossier. Keuzedelen bieden studenten mogelijkheden voor verrijking en verdieping op de beroepskwalificatie en verruimen de mogelijkheden voor studenten om door te stromen. Met behulp van keuzedelen kunnen mbo-instellingen sneller inspelen op relevante ontwikkelingen in de arbeidsmarkt. De zogenoemde vrije ruimte voor

mbo-scholen in de huidige kwalificatiedossiers vervalt met het introduceren van het keuzedeel.

Nut en noodzaak van de keuzedelen staan niet ter discussie. Wel is tijdens de themabijeenkomsten breed geconstateerd dat voorwaardelijkheid van het keuzedeel voor diplomering, zoals nu aan de orde in uw voorstellen, nadelige effecten kan hebben op voortijdig schoolverlaten en kan leiden tot strategisch gedrag van instellingen. Ik deel uw behoefte om de vrijblijvendheid, zoals we die nu kennen bij de vrije ruimte, omlaag te brengen, maar ik ben van mening dat daartoe andere wegen verkend moeten worden dan de oplossing, die u hebt gekozen.

Ik verzoek u daarom grondig onderzoek te doen naar een constructie waarin een keuzedeel wel wordt verplicht maar geen voorwaardelijk onderdeel is voor diplomering. Wellicht biedt de uitreiking van certificaten voor keuzedelen een mogelijkheid. Dit onderzoek moet eind september leiden tot een eerste voorstel aan mij, waarin deze mogelijkheid is uitgewerkt met alle implicaties en met de voor- en nadelen voor respectievelijk studenten, mbo-scholen, leerbedrijven, werkgevers, de overheid en DUO. Ik geef u in overweging bij dit onderzoek de genodigden van de themabijeenkomsten te betrekken.

Verder ontvang ik graag van u een overzicht van te ontwikkelen keuzedelen en een advies over de wijze waarbij geborgd wordt dat de studenten daadwerkelijk een keuze kunnen maken uit meerdere keuzedelen. Een situatie waarbij de keuze beperkt blijft tot één keuzedeel acht ik onwenselijk.

Ad 3. Kennis en vaardigheden

In de kwalificatiedossiers moet helder en eenduidig worden aangegeven welke kennis en vaardigheden een student moet beheersen. Daarbij moet in het dossier een balans worden gevonden tussen gedetailleerd en globaal. Dit heb ik ook in mijn eerder verleende opdracht aangegeven. De voor de praktijktest opgeleverde dossiers laten echter een te grote bandbreedte in aggregatieniveaus zien. Er mogen uiteraard verschillen bestaan tussen soorten kwalificatiedossiers, maar de bandbreedte ervan moet worden vastgesteld. Ik verzoek u daarom de bandbreedte waarbinnen kennis en vaardigheden in een dossier beschreven moeten worden nader te definiëren en de toepassing van deze bandbreedte in de instructie verder uit te werken.

In de door u gehanteerde indeling van het model kwalificatiedossiers komen kennis en vaardigheden op meerdere plekken in het kwalificatiedossier te staan, zonder dat ze als zodanig zijn benoemd. Om 'zoekplaatjes' in de dossiers te voorkomen, verzoek ik u in het model op te nemen dat in de kwalificatiedossiers een overzicht wordt opgenomen, waarin respectievelijk alle vereiste kennis en vaardigheden expliciet zijn benoemd.

Verder geef ik u in overweging om een servicedocument te ontwikkelen ter ondersteuning van de doorvertaling van de in de kwalificatiedossiers opgenomen kwalificatie-eisen betreffende kennis en vaardigheden naar onderwijs en examinering.

Ad 4. Moderne vreemde talen

Ook de beroepsgerichte eisen aan moderne vreemde talen moeten helder en eenduidig worden beschreven. De voor de praktijktest opgeleverde herziene kwalificatiedossiers laten op dit punt grote verschillen zien in de beschrijvingswijze. Tijdens de themabijeenkomst op 10 september a.s. zal de vraag beantwoord moeten worden op welke wijze de vereiste eenduidigheid in beschrijvingswijze kan worden gerealiseerd. Op basis van de discussie op de themabijeenkomst op 8 juli jl. zal mijn departement hiervoor een voorstel voorbereiden.

Ad 5. Entreeopleidingen

Tijdens de themabijeenkomst is gediscussieerd over het wel of niet opnemen van keuzedelen voor de eenjarige entreeopleidingen voor deze specifieke doelgroep. De entreeopleidingen zijn gericht op doorstroming naar werk of op verdere studie in mbo-2. Naast mijn verzoek zoals opgenomen onder punt 2, is het denkbaar dat het keuzedeel voor de entreeopleidingen niet verplicht maar facultatief wordt gesteld.

In het door u voorgestelde kwalificatiedossier lijken de combinaties van basis en profielen voldoende specifiek om in één studiejaar tot een arbeidsmarktkwalificatie te komen.

Ik verzoek u de hierboven geschetste uitzonderingssituatie in een voorstel uit te werken.

Gezien de invoering van de eenjarige entreeopleidingen per 1 augustus 2014, verdient het opstellen van het herziene kwalificatiedossier voor de entreeopleidingen hoge prioriteit, zodat mbo-scholen op basis hiervan de invoering zo goed mogelijk kunnen voorbereiden. Mijn departement onderzoekt de mogelijkheid om het kwalificatiedossier entreeopleidingen zo snel mogelijk vast te stellen en het voor mbo-scholen mogelijk te maken dit kwalificatiedossier al eerder in te kunnen voeren dan per 1 augustus 2015.

Ad 6. Verbreding kwalificatiedossiers op niveau 2 en niveau 4

Er zijn door SBB in overleg met de kenniscentra al mogelijkheden benut om overlap uit de huidige kwalificatiedossiers te verwijderen. Toch is er bij verschillende kwalificatiedossiers nog steeds overlap te vinden. Voor met name de programmeerbaarheid in de instellingen is verbreding wenselijk.

Ik verzoek u voor m.n. de sectoren techniek en economie aan te geven welke kwalificatiedossiers in die mogelijkheid voorzien. Bij de sector economie kunt u bijvoorbeeld denken aan:

- De mogelijkheid om een breed niveau 2 kwalificatiedossier rondom werkzaamheden in de backoffice te maken. Nu bestaat er een dossier 'administratief medewerker' op niveau 2 (Ecabo). Dit zou verbreed kunnen worden met taken op het gebied van facilitaire ondersteuning (post en repro en schoonmaak bijvoorbeeld). Ook zouden taken op het gebied van magazijn eraan toegevoegd kunnen worden. Om dit te bereiken is samenwerking nodig tussen de kenniscentra Ecabo, Kenwerk, Handel en VTL. Een opleiding op basis van zo'n breed dossier vergroot de kansen op de arbeidsmarkt voor deze groep studenten (bredere inzetbaarheid). Daarnaast sluit een brede opleiding ook beter aan op meerdere bestaande niveau 3 opleidingen.
- De mogelijkheid om een breed niveau 4 kwalificatiedossier rondom 'commercie' te ontwikkelen met als kernwoorden: marketing, sales en

commercie. Basis hiervoor kan het kwalificatiedossier 'commercieel' zijn (gedeeld door de kenniscentra Handel en Ecabo) met daarin al verschillende profielen, aangevuld met marketing en communicatie (Ecabo heeft deze nu gecombineerd met 'evenementen') en commercieel medewerker in de toeristische branche (Kenwerk).

Onze referentie
533537

Voor de vormgeving van de opleidingen bij de mbo-scholen is het van groot belang dat overlappende onderdelen makkelijk te vinden zijn in de diverse kwalificatiedossiers. Dit betekent dat deze bouwstenen in de betreffende kwalificatiedossiers eenduidig worden geformuleerd.

Proces naar vaststellen

Ter afsluiting hecht ik eraan nog enkele opmerkingen te maken over het proces waarlangs de herziening van de kwalificatiestructuur zich tot dusver voltrekt. Ik wil daarbij beginnen met de erkenning dat er door de SBB en de kenniscentra hard is gewerkt aan het ontwikkelen van een nieuw model voor de kwalificatiedossiers en de oplevering van de herziene kwalificatiedossiers. Dat de SBB, als betrekkelijk jonge constellatie van georganiseerd bedrijfsleven en onderwijs, de verantwoordelijkheid neemt voor een complexe operatie als de onderhavige, valt zeer te waarderen.

Tegelijkertijd constateer ik dat de wijze waarop de SBB aan mij heeft gerapporteerd over de herziening van de kwalificatiestructuur anders is dan mijn departement had verwacht. Met de SBB waren afspraken gemaakt over een in juni 2013 op te leveren eindrapportage over de praktijktest van de herziene kwalificatiestructuur. Op basis van deze eindrapportage zou ik een 'go/no go' besluit nemen over de voortgang van de herziening van de kwalificatiestructuur en de Tweede Kamer voor het zomerreces daarvan in kennis stellen. Ook was u gevraagd om een definitief voorstel voor het model kwalificatiedossier (met bijbehorende instructie) en het toetsingskader te leveren.

In plaats van genoemde producten is mij op 3 juli jl. een voortgangsrapportage aangeboden, die niet overeen stemde met de verwachtingen van mijn departement en die naar mijn mening te weinig basis vormt voor een helder besluit over de voortgang van de herziening van de kwalificatiestructuur.

Dit had voor een groot deel voorkomen kunnen worden door een betere communicatie en een meer zakelijke benadering van de opdrachtgever-opdrachtnemer relatie tussen onze beide organisaties. Het lijkt mij dan ook van belang dat wij daarin allebei de komende tijd meer investeren. Te meer daar er op korte termijn door u nog veel werk verzet moet worden met grote consequenties voor onderwijs en werkgevers.

De aanscherping van de opdracht in deze brief (en eventueel nog te benoemen aanscherpingen op basis van de twee themabijeenkomsten in september) zal leiden tot wijzigingen in het model kwalificatiedossier, de instructie daarbij, het toetsingskader en de architectuur. Daarnaast heb ik u verzocht ervoor te zorgen dat eind september uw eerste voorstel beschikbaar is voor het niet voorwaardelijk voor diplomering zijn van de keuzedelen.

Mijn departement organiseert begin oktober een volgende themabijeenkomst met dezelfde genodigden om deze door u opgeleverde documenten te bespreken en te beoordelen, voordat ik (in samenspraak met de staatssecretaris van EZ) het model (met bijbehorende instructie) en toetsingskader kan vaststellen.

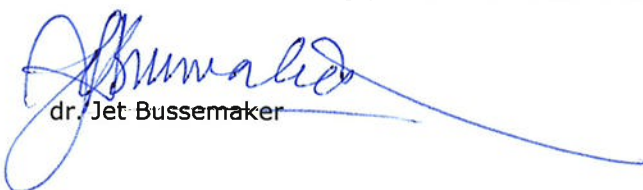
De themabijeenkomsten en de aanscherping van de opdracht hebben mogelijk consequenties voor de doorlooptijd van de herzieningsoperatie. Daarom heb ik al eerder besloten ruimte te creëren in de planning, door de herziene kwalificatiedossiers niet eerder vast te stellen dan per 1 juni 2014.

In de aanloop naar het vaststellen van het model voor de herziene kwalificatiedossiers en het toetsingskader ga ik graag met u in overleg over de projectopdracht, -aanpak en organisatie en hoe deze, gelet op de ervaringen tot nu toe, optimaal kan worden afgestemd op een zorgvuldige implementatie bij mbo-scholen en leerbedrijven. Ook de verdere aanpak van het projectdeel "processen en systemen" zou ik daarbij willen betrekken. Ik vraag u de praktische consequenties te verkennen voor de totstandkoming van de kwalificatiestructuur en de implicaties voor het tijdpad voor de kenniscentra.

Graag bespreek ik in het bestuurlijk overleg van 19 september 2013 de inhoud van onderhavige brief en het gezamenlijk te lopen traject.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker